

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Το πρόβλημα του όρου «Τεχνητή Νοημοσύνη» από θεολογικής πλευράς

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

- του Μητροπολίτη Ναυπάκτου Ιεροθέου

Τόν Ιούνιο του 2023, πρίν σχεδόν έναμιση χρόνο, σέ άρθρο μου μέ τίτλο «ή Τεχνητή Νοημοσύνη ως Τεχνητή Εύφυία» είχα υποστηρίξει μεταξύ τών άλλων ότι ό όρος «Τεχνητή Νοημοσύνη» αναφέρεται σέ κλάδο τής πληροφορικής πού ασχολείται μέ τήν μελέτη, τήν σχεδίαση καί ύλοποίηση ύπολογιστικών συστημάτων πού μιμοϋνται τήν ανθρώπινη συμπεριφορά, τά όποια συστήματα ύπονοοϋν έστω μιά στοιχειώδη εύφυία. Μέ άλλα λόγια ή «Τεχνητή Νοημοσύνη» έκφράζει περισσότερο τήν ανθρώπινη εύφυία, τήν απομίμηση τής λειτουργίας τοϋ ανθρωπίνου έγκεφάλου μέ τούς νευρώνες καί τούς νευροδιαβιβαστές.

Αυτό είναι σημαντικό γιατί, κατά τήν όρθόδοξη παράδοση, ό νοϋς είναι ή νοερά ενέργεια τής ψυχής ή όποία διακρίνεται από τήν λογική ενέργειά της. Κατά τόν άγιο Ιωάννη τόν Δαμασκηνό ό νοϋς είναι «τό καθαρότατον μέρος τής ψυχής» καί κατά τόν άγιο Γρηγόριο τόν Παλαμά ό νοϋς είναι «ή λεπτοτάτη προσοχή» καί είναι ανεξάρτητος από τήν αίσθηση, τήν φαντασία, τήν δόξα, τήν διάνοια.

Μάλιστα, ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης υποστήριξε την πατερική διδασκαλία ότι η πτώση του ανθρώπου είναι «ο σκοτασμός του νοῦ», όχι ο σκοτασμός της λογικής, διότι ο νοῦς ταυτίζεται με την λογική, τά πάθη καί τό περιβάλλον. Καί όσο ο νοῦς ταυτίζεται με την λογική, τά πάθη καί τό περιβάλλον, τόσο ο άνθρωπος βρίσκεται στην πτωτική κατάσταση. Γι' αυτό υποστήριξα στο άρθρο εκείνο ότι αντί του ὅρου «Τεχνητή Νοημοσύνη» πρέπει νά χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «Τεχνητή Εὐφυΐα» πού εἶναι πιό δόκιμος θεολογικά, ἢ θά προσθέσω ἡ τεχνητή νοημοσύνη θά ἐννοεῖται ὡς τεχνητή εὐφυΐα καί τίποτε περισσότερο, γιά νά μή φθάσουμε στήν θεωρία τοῦ «μετανθρωπισμοῦ». Βλέπε τό ἄρθρο αὐτό

Βέβαια, λέγεται ὅτι ὁ ὅρος «Τεχνητή Νοημοσύνη» χρησιμοποιεῖται σήμερα ὡς τεχνικός ὅρος (*terminus technicus*). Ὅμως, ὁ τεχνικός ὅρος χρησιμοποιεῖται στό πλαίσιο μιᾶς τεχνητῆς γλώσσας, τῶν ἐπιστημόνων κάθε εἰδικότητας, πού καλύπτει τήν ἀνάγκη νά περιγράψῃ κάτι συγκεκριμένο, πού ὅμως πρέπει νά ἀποκλείῃ κάθε ἀμφισημία. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ τεχνικός ὅρος μιᾶς ἐπιστήμης δέν μπορεῖ νά χρησιμοποιεῖται σέ ἄλλη ἐπιστήμη ὅταν τήν ἑτεροκαθορίζει.

Στήν προκειμένη περίπτωση οἱ ἴδιοι οἱ ἐπιστήμονες χρησιμοποιοῦν τόν ὅρο τεχνητή νοημοσύνη ὡς τεχνητή εὐφυΐα, ὁπότε ἐμεῖς οἱ θεολόγοι πρέπει νά κάνουμε τήν διάκριση ὅτι ἄλλο εἶναι ὁ νοῦς-νοημοσύνη καί ἄλλο εἶναι ἡ λογική δύναμη, ἡ εὐφυΐα, γιά νά μή ἀμνηστεύουμε τήν ὀρθόδοξη θεολογία, ἡ ὁποία κάνει λόγο γιά σκοτασμό καί ἀνάσταση τοῦ νοῦ.

Πρόσφατα, στό Διεθνές Ἐπιστημονικό Συνέδριο πού διοργάνωσε τό Ἰνστιτοῦτο «ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός» καί τό Γραφεῖο τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση, ἀνέπτυξα μέ συντομία τό θέμα «Τεχνητή Νοημοσύνη: Πρόβλημα ὁρολογίας». Στήν εἰσήγηση αὐτήν, μεταξύ τῶν ἄλλων υποστήριξα ὅτι ὄχι μόνον κατά τήν ὀρθόδοξη θεολογία ὁ νοῦς εἶναι κάτι ἄλλο ἀπό τήν διάνοια-λογική, ἀλλά αὐτό τό βλέπουμε καί στήν ἀρχαία ἐλληνική φιλοσοφία.

Γι' αὐτό κατέληξα ὅτι ἐπειδή ἐπικράτησε νά κάνουμε λόγο γιά τεχνητή νοημοσύνη ἀντί τεχνητή εὐφυΐα, γι' αὐτό πρέπει τουλάχιστον ἐμεῖς οἱ θεολόγοι νά θέτουμε τόν ὅρο «τεχνητή νοημοσύνη» σέ εἰσαγωγικά καί νά ἐρμηνεύουμε ὅτι προσδιορίζεται ὡς τεχνητή εὐφυΐα, καί ἐπὶ πλέον νά χρησιμοποιοῦμε παράλληλα τόν ὅρο τεχνητή εὐφυΐα, γιά νά διαχωρίζεται ἀπό τήν «πνευματική-ψυχική νοημοσύνη».